

HOUGLERAAR PRIVAATRECHT
EDGAR DU PERRON (UVA):

*“Het begint met ambitie,
maar het moet er
niet mee eindigen”*

Als kind spitte Edgar du Perron de merkenboeken door die op de studeerkamer van zijn moeder stonden. Hij las op jonge leeftijd al het vaktijdschrift *Schip & Schade* en laafde zich aan de verhalen. “Mijn vader deed veel lucht-recht en ik vond de ongelukken in de scheepvaart leuk. Er werd erg feitelijk beschreven hoe het allemaal mis kon gaan.”

door **Miek Smilde** foto's **Chantal Ariëns**

Van te voren maken we heldere afspraken. Over het DSB-rapport dat in mei verschijnt – weken na dit interview – geen woord. Over Icesave, waarover hij samen met professor Adrienne de Moor-van Vugt rapporteerde, het liefst zo min mogelijk. Hoogleraar privaatrecht Edgar du Perron, tevens decaan van de Amsterdamse rechtenfaculteit, moet op zijn woorden letten. Omdat hij een van de schrijvers van het onderzoeksrapport *De bevoegdheden van De Nederlandsche Bank inzake Icesave* is, en bovendien lid van de commissie-Scheltema, die de toestand rond de Dirk Scheringa Bank (DSB) onderzoekt, wegen journalisten zijn woorden op een goud-

schaal. Begin dit jaar leidde dat tot een kleine rel rond Du Perrons uitspraken over de mate waarin de president van De Nederlandsche Bank, Nout Wellink, had kunnen voorkomen dat de moeder van Icesave, Landsbanki, voet op Hollandse bodem kon zetten. Hij wil er niet veel over kwijt en zeker niet in een blad dat vooral voor vakgenoten, juristen, is bedoeld. “De antwoorden op dit soort complexe vragen zijn altijd langer dan een interview duurt en ik erger me eraan dat iedereen er alleen maar op uit is een kop te zien rollen. De toon van het publieke debat over toezichhouders, of over rechters die fouten maken, staat mij tegen. Felle persoonlijke aanvallen waarbij iemands integriteit ter dis- ▶

cussie wordt gesteld zijn alleen gepast als iemand zijn eigen belang boven dat van een ander heeft geplaatst. Ik heb zeker kritiek op Wellink en op De Nederlandsche Bank, maar ze doen hun werk in het publieke belang en als zij fouten maken is dat niet omdat zij er zelf beter van willen worden. Al die persoonlijke verwijten werken averechts.”

De waan van de dag. Het zwartepieten tussen toezichhouders, wetenschappers, politici, journalisten. Du Perron wordt al moe als hij er aan denkt. Van elk feitenrelaas zijn op zijn minst twee verhalen te maken, zegt hij. En dan ligt het er maar aan welk verhaal je gelooft. Zelf is hij vooral een pragmaticus. “Ik heb een aantal uitgangspunten”, zegt de hoogleeraar op zijn volgepropte kamer met uitzicht op de Oudezijds Achterburgwal in Amsterdam. “Ik houd er niet van de werkelijkheid te verdoezelen. Geen *window dressing*. Niet beweren dat Amsterdam het financiële centrum van Europa kan worden of de UvA de beste universiteit van de wereld. Het begint met ambitie, maar het moet er niet mee eindigen.”

“En je moet mensen mogelijkheden geven zich te ontwikkelen, hun talenten te ontplooiën. Als de bezuinigingen ertoe leiden dat dat niet meer kan, doet de samenleving zichzelf echt te kort. Ruimte voor talent, dat is een belangrijke leidraad voor mij als decaan.”

Literatuur

Zelf kreeg Du Perron alle ruimte zijn talent te ontdekken en te ontwikkelen. Zijn vader was advocaat en rechter, zijn grootvader was de schrijver Edgar du Perron die in de jaren dertig van de vorige eeuw samen met Menno ter Braak het literaire tijdschrift *Forum* oprichtte. De professor is naar hem vernoemd, maar heeft hem nooit gekend. Du Perron stierf, net als Ter Braak en de bevriende dichter Hendrik Marsman, in 1940. “We hadden het aan tafel wel over juridische onderwerpen, maar zelden uitgebreide gesprekken over literatuur”, herinnert de kleinzoon zich. Wel was er een grote bibliotheek thuis en op de middelbare school las hij veel van Ter Braak om een beeld van het interbellum te krijgen. Ook las hij de heruitgave van het tijdschrift *Forum*. Maar zijn grootvaders geschriften voor school lezen, daar is hij nooit aan begonnen. “Dat vond ik te ver gaan. Bovendien vond ik dat de literatoren in die tijd wel heel erg met elkaar bezig waren. Dat heb ik sowieso wel met literatuur. Juristen hebben die neiging ook, maar het debat wordt interessant als het een grotere maatschappelijke en politieke betrokkenheid krijgt. Wat ik mooi vind in het levensverhaal van mijn grootvader, is het moment dat hij zijn polemieken met de publicist Dirk Coster beëindigt, omdat ze samen een veel sterkere vijand hebben, namelijk het fascisme.”

Middelmaat

Het liefst wilde Du Perron technische natuurkunde studeren, maar daar was hij naar eigen zeggen “te dom” voor. “De theoretische natuurkunde was voor mij de wetenschap die on-

derzoekt hoe alles is ontstaan. Het begin der dingen. Ik kan me heel goed inleven in de mensen die zich momenteel met die Large Hadron Collider bij Genève bezighouden. De bouwstenen van het universum.” De exacte opleiding vergde echter een talent waarover hij niet beschikte. “Het inzicht rijpte niet, hoewel ik voor wiskunde best goed slaagde. Maar ik moest er hard voor werken. Ik vroeg aan mijn wiskundelectures of ik toch theoretische natuurkunde zou kunnen studeren. Ze antwoordde: ‘Als je heel hard werkt, haal je de middelmaat wel.’ Dat was niet helemaal mijn ambitie. De middelmaat is zonde. Je moet iets doen waar je goed in bent en als een ander nu ook maar doet waarin hij goed is, komt de wereld een stuk verder dan wanneer mensen in middelmaat blijven hangen. Een filosofie die ik ook toepas in huis. Als het heel eenvoudig is, repareer ik iets wel zelf, maar als het complexer wordt, laat ik dat graag over aan experts. De economische wetenschap heeft ons geleerd dat dat een stuk efficiënter is.” Zelf had hij ook wel economie willen studeren. Of geschiedenis. Of psychologie. “Ik heb heel veel studies even gedaan. Dat is het voordeel van zo’n brede universiteit als de UvA, je kunt nog eens ergens buurten. Ik heb ook nog een tijdje fiscaal recht gedaan, maar daarvoor was ik kennelijk ook te dom. Veel juristen hadden liever iets anders willen studeren dan rechten. Treurig is dat eigenlijk.”

Toch lag rechten voor de hand. Advocaat worden. “Mijn filosofieleraar vond altijd dat ik een sofist was. Dat vond ik wel een compliment, hoewel het niet zo was bedoeld. Mijn verbale overtuigingskracht was groot. Je kunt mijn carrière ook wel beschrijven als steeds geen advocaat worden. Toen ik bij het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad werkte, kocht ik een huis in het Benoordenhout in Den Haag, vlak achter het gebouw waarin De Brauw Blackstone Westbroek zat. Het was mijn droom ooit bij dat kantoor te werken, dan kon ik bij wijze van spreken kruipend naar mijn werk. Maar ze zijn daar weg, dus die ambitie kan ik laten varen.”

Back to basics

De Perron mag dan breed georiënteerd zijn, in alles is hij een typische jurist. Een systeembouwer. Maar wel een met oog voor de werkelijkheid. Geen bouwer om het bouwen, geen dogmaticus. “Wat doet een jurist? Die bouwt een systeem. Waarom? Omdat uit het begrippensysteem de oplossingen voortvloeien. Dat was de traditionele gedachte. Maar dat is niet zo. Waarom bouwen we dan toch een systeem? Ik denk dat dat te maken heeft met het gelijkheidsbeginsel. Gelijke gevallen kunnen alleen gelijk behandeld worden als er een systeem is dat consistent is. Wat mij betreft niet consistent in de begrippen, maar in de achterliggende waarden en beginselen. Ik ben meer geïnteresseerd in de bescherming van de werkelijke belangen dan in formaliteiten. Ik kan me best voorstellen dat je soms een regel moet handhaven vanwege het nuttige effect van de regel, ook al gaat zij in een ▶

Edgar du Perron

Edgar du Perron (1965) studeerde Nederlands recht aan de Universiteit van Amsterdam, werkte als wetenschappelijk medewerker bij de Hoge Raad en promoveerde in 1999 alvorens enkele maanden later op 34-jarige leeftijd te worden benoemd tot hoogleraar privaatrecht.

Inmiddels is hij decaan van de faculteit der rechtsgeleerdheid van de UvA. Du Perron doet met name onderzoek op het gebied van financieel recht en aansprakelijkheidsrecht.

Hij was lid van de Commissie Geschillen Aandelenlease (Dexia en anderen) en deed in 2009 onderzoek naar de rol van De Nederlandsche Bank in de kwestie Icesave.

Du Perron is tevens lid van de Commissie-Scheltema, die onderzoek doet naar het faillissement van DSB.

Naast zijn decaanaat is Du Perron voorzitter van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening van het Klachteninstituut financiële dienstverlening.

Du Perron is getrouwd en heeft twee zoons en een dochter.

“DE TOON VAN HET PUBLIEKE DEBAT OVER TOEZICHTHOUDERS, EN OVER RECHTERS DIE FOUTEN MAKEN, STAAT MIJ TEGEN”

concreet geval niet op. Maar liever kijk ik naar de reële situatie. Mijn devies is daarom *back to basics*. Terug naar de basisbeginselen van het privaatrecht; niemand schade berokkenen, iedereen het zijne geven. Als je dat als leidraad hanteert, kom je veel verder dan met tot achter de komma uitgewerkte regelgeving.”

De hoogleraar zegt het niet voor niets. In zijn vakgebied, het financiële recht, werden de afgelopen jaren zulke ingewikkelde juridische constructies opgetuigd dat veel mensen door de regels de norm niet meer zagen. Dichtgetimmerde contracten en gedragscodes konden niet verhinderen dat het gierend uit de klauwen liep in de financiële wereld. Du Perron zag de crisis niet aankomen – “anders had ik er wel op gespeculeerd” – maar denkt wel dat de ‘back to basics’ benadering kan helpen nieuwe ellende te voorkomen. “In het financiële recht zijn de handhavingsbevoegdheden erg gekoppeld aan regels die tot in detail moeten worden uitgewerkt voordat ze gehandhaafd kunnen worden. Dat neemt de eigen verantwoordelijkheid van ondernemingen helemaal weg. In het privaatrecht is dat anders, daar heb je de basisregel dat iemand zich toch vooral behoorlijk moet gedragen jegens zijn klanten. Neem de beleggingsverzekeringen – in de volksmond woekerpolissen genoemd. Die zaken werden sterk benaderd vanuit publiekrechtelijke regelgeving en gedragscodes waarin allemaal ingewikkelde dingen stonden, maar het kan veel simpeler. Voor een contract is immers nodig dat beide partijen weten wat ze afspreken en wat hun verplichtingen zijn. Als dat niet het geval is, schort er iets aan de overeenkomst.”

Helaas is de werkelijkheid niet zo simpel als de hoogleraar schetst. Uit de rechtspraak over aandelenlease bijvoorbeeld blijkt dat de rechter er al snel van uit gaat dat partijen weten wat ze afspreken, terwijl dat in feite niet zo is. “Daarin vind ik het recht tekortschieten”, geeft Du Perron aan.

“Als je kijkt naar de productinformatie die is beoordeeld in die rechtszaken, concluderen de rechters heel vaak dat de consument maar zijn best had moeten doen om te begrijpen dat hij met geleend geld zou beleggen. Als het om ▶

zulke essentiële dingen gaat, moet die consument helemaal niet zijn best hoeven doen om het te begrijpen. Het moet er duidelijk staan. Als het woord ‘lening’ niet in informatie over aandelenlease staat, terwijl dat wel had gekund, vind ik het al misleidend. Waarom moet dat van de klant afhangen? Communicatie komt van twee kanten. Op dit mo-

**“ALS WE AFHANKELIJK Zouden ZIJN VAN
HET RECHT OM EEN SAMENLEVING GOED
TE LATEN LOPEN, ZOU DE ZAAK
BEHOORLIJK IN HET HONDERD DRAAIEN”**

ment ligt veel te veel nadruk op wat de gemiddelde consument had moeten weten. Natuurlijk heeft iedereen een eigen verantwoordelijkheid, maar die begint pas als men aan de andere kant zijn best heeft gedaan om helder uiteengezet te krijgen wat de eventuele risico's zijn. Daarover is de publiekrechtelijke regelgeving met financieel toezicht op dit moment helderder dan de privaatrechtelijke met zijn gemiddelde consument en de rechtspraak daarover. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) kan op dit moment tegen teksten optreden waarvan je privaatrechtelijk kunt zeggen dat de klant het wel kan begrijpen als hij even doorleest. Dat vind ik eigenlijk onverteerbaar. Het privaatrecht is in dat opzicht te veel beïnvloed door Europese normen en daarbij is op de achtergrond geraakt dat een tekst ook wordt geschreven. En dat moet begrijpelijk, helder en duidelijk. Gelukkig gaat de ontwikkeling nu weer die kant op.”

Democratie

Het recht leidt eigenlijk nergens toe, concludeert Du Perron schamper. “Het is meer de sociale acceptatie van normen. Je gedragen zoals je hebt geleerd dat je je dient te gedragen is belangrijker dan het recht. Als we afhankelijk zouden zijn van het recht om een samenleving goed te laten lopen, zou de zaak behoorlijk in het honderd draaien.”

Desondanks zetten juristen in het maatschappelijk debat op dit moment de toon. De samenleving reikhalst naar nog meer wetten en nog meer toezicht om maar grip te krijgen op een wereld die zich steeds minder van zichzelf lijkt aan

te trekken. Du Perron vindt die hang naar regels geen goede ontwikkeling. Het recht kan een samenleving ordenen, maar ook verlammen. In zekere zin was dat ook het geval in de kwestie Icesave. Maatregelen tegen de IJslandse bank bleven mede uit, omdat de bevoegdheden om in te grijpen beperkter waren dan ze achteraf hadden moeten zijn. Du Perron herhaalt dat hij het er liever niet over wil hebben, maar wil evenmin weglomen voor zijn eigen verantwoordelijkheid. “Er is sprake van interpretatieproblemen over wat wel en niet kan op basis van de bestaande regelgeving. Dat staat met zoveel woorden in ons rapport. Maar afgezien daarvan, nood breekt wet. Dat is denk ik mijn privaatrechtelijke achtergrond. Op een gegeven moment kun je als mens, als functionaris, als samenleving concluderen dat een bepaalde regel niet is geschreven voor die specifieke situatie. En kun je er dus van afwijken. Dat heeft Schoordijk er bij ons wel ingeramd.”

Er is in feite maar één wet waar dat niet voor geldt en dat is de Grondwet. Du Perron zou daarin vastgelegd willen zien dat alles kan, behalve de democratie opheffen. “De waan van de dag mag nooit bepalen hoe de toekomst eruit ziet”, motiveert hij. “De waarheid ontstaat in het debat en die waarheid is altijd tijdelijk. De enige zekerheid die je hebt is dat het debat altijd voortgaat. Dat is in de wetenschap zo, dat is in de democratie zo. Ik vind dat we moeten verhinderen dat ooit iemand volstrekt legitiem de democratie afschaft. Natuurlijk, iemand die de meerderheid achter zich krijgt, kan de macht grijpen en de democratie feitelijk afschaffen, maar dan is sprake van een staatsgreep. En daar mag de minderheid zich tegen weren.”

Zijn grootvader schreef in de jaren dertig fel tegen Hitler, nadat deze aan de macht was gekomen. Niet via democratische weg overigens, maar doordat hij de helft van het Duitse parlement in concentratiekampen had opgesloten. Desondanks duurde het bijna zeven jaar eer de Europese gemeenschap maatregelen nam tegen het fascistische geweld. Menno ter Braak en opa Du Perron waarschuwden daar al veel eerder voor. ■

